

เนื้อร้องประเภทเสียดสีสังคม หรือสะท้อนภาพสังคม

สะท้อนถึงความเป็นอยู่ในสมัยก่อนได้เป็นอย่างดี การเยาะเย้ยเสียดสีสังคม หรือความเป็นอยู่ในเพลงร้องเรือ มีทั้งการว่ากันตรง ๆ ไม่อ้อมค้อม และเยาะเย้ยกันทางอ้อมเป็นโวหารสำนวนลงอ่าน ตัวอย่าง

ประเภทที่ว่ากันตรง ๆ

อินันเหอ

ฉวยได้เร็วโหก

ต่อคำอินัน

ผูกโซ่มึงไว้ที่หน้าไค

(แลตาไคไค - มองตาแข็ง โหก - หุก ไค - บันไค)

แลตาไคไค

ผูกโซ่มึงไว้ที่หน้าไค

มึงนอนกับใคร

เรียกหมามาอนกอด

เพลงร้องเรือ

วันเนา ยูเด็น

น้ำเซียวเหอ

ลูกท่านผู้ดีมีศักดิ์

คดข้าวใส่พรกหมา

ผูกรักน้องแล้วถอยหลังหนี

ลูกสาวเหอ

ตัวขาวสำอางอย่างดอกพุด

น้ำขุ่นไม่ให้ลูกอาบ

นางแม่หวงไว้ให้โนรา

(เรนตื่นสุด - บ้านทางทิศเหนือสุด น้ำขุ่น - น้ำขุ่น ต่อได้อ้อ - เมื่อไหร่จะ)

บทนี้เสียดสีสังคมชาวบ้านสมัยนั้นนิยมโนราก็มาก อยากให้ลูกสาวแต่งงานกับโนรา จะได้มีหน้ามีตา และมีเงินมีทองทบแต่ง

เซียวมากล็กกล็ก

ผูกรักน้องแล้วถอยหลังหนี

เรียกพี่ชายมาแต่หัวที่

ลูกท่านผู้ดีมีศักดิ์

ลูกชาวเรนตื่นสุด

นางแม่หวงไว้ให้โนรา

แบ่งหยาบไม่ให้ลูกทา

ต่อได้อ้อมาขอ

ไปบ้านออกเทอ
แม่หม้ายทำสาว
หยิบผ้ามาห่ม
อ้งามอ้งแก่สักแค้ไทน

ไปแลลกครอกมันไ้ไราว
อ้งามอ้งแก่สักแค้ไทน
แลเห็นทวันมอยู่ไรไร
ลูกสาวชาวบ้านออก

(๑๕ - ๑๖)

ว่ากระทบหญิงหม้ายทำสาว จะเห็นสะท้อนไปถึงความนิยมความประพฤดิที่เรียบร้อย ไม่นิยม
ให้หญิงมากู้หลายผัว ตามความนิยมโดยทั่วๆ ไปในประเพณีไทยนั่นเอง

บ้านนี้เทอ
อิหญิงขอชาย
หญิงเอาให้ไ้
ธรรมเนี่ยมมันไ้มาแต่ไทน

มีพร้าวทางลาย
ธรรมเนี่ยมมันไ้มาแต่ไทน
อ้ายชายมันไม่ลงใจ
กลิ้งครกชั้นภูเขา

(พร้าว - มะพร้าว ลงใจ - ปลงใจ)

บ้านนี้เทอ
ขอสมมาอย่ามีบาป
เข้าไปนั่งแค้
เมียแก่ทวาผัว

มีกล้วยพ้งลาเจ็ดคาบ
เมียแก่ทวาผัว
เหมือนแม่ที่เก็ดหัว
ไม่อายเพื่อนบ้าน

(กล้วยพ้งลา - กล้วยทานี ขอสมมา - ขอโทษ แก่ทวา - แก่ทวา)

ฝนตกเทอ
นำแค้นใจแมงคา
ที่ห้วยที่หนอง
บินมาพันไป

ตกมาจาดดา
บินมาพันไป
แมงคาคอกทองพริ้อไม่ไข
ขัดใจแม่แมงคา

(พริ้อ - ทำไม ขัดใจ - แค้นใจ)

ตัดหัวเทอ
ตัดหัวมิงแหละไอ้ทำบ่าว
ย้งเบ็ยสองเบ็ย
ขายาวเจ็ดศอก

อายนั่งเหน็บเพลลาขายาว
ขายาวเจ็ดศอก
มิงหาเมียไม่ออก
ตัดหัวมิงแหละไอ้ทำบ่าว

(เหม็บเพลลาขาว - กางเกงขาว ทำบัว - ทำหนุ่ม เบี้ย - เงิน)

บทนี้เยาะเย้ยเสียดสีพวกกรุ่มกริมจะเป็นหนุ่ม หัดนั่งกางเกงขาว ซึ่งจะดูเป็นการแปลกที่เด็กหนุ่ม ๆ จะปฏิบัติเช่นนั้น คุเป็นการอวยกริมที่ครอบครัวยุติแล้วก่อนจะถึงวัยอันควร คือ ได้บวชเรียนเสียก่อนตามประเพณีนิยม

ตัวอย่างการว่าเป็นทำนองเสียดสีกันทางอ้อม

กางไว้เหอ
ค้อยางค้อยไป
ไฟถ่านไฟเก่า
พบช่อดอกไม้พวกลักเลง

(ใคร - ทะใคร ลักเลง - นักเลง)

ปลุกรักเหอ
รักนี้ไม่ทันได้โพะดอก
เจ้าของไม่ทันที่ต้องถึง
แมงกู่เข้าหยอดในหมองลา

(โพะ - ผลิ)

เดือนขึ้นเหอ
น้ำเต้าพอทรามแกง
หวงว้วหวงควาย
หวงเอาไว้ ไป ไท

(พอทรามแกง - พอเหมาะพอเจาะที่จะแกง)

พี่ชายเหอ
น้องเหมือนคมดาบ
คล้ำแต่ตื่นมาหาหัว
คมออกจากฝัก

(ลักช่อน - แอบช่อน)

กางไว้ปลุกใคร
พบช่อดอกไม้พวกลักเลง
ไม้พักเข้าลูกชิ้นเอง
ไปไหนก็เพลงนั้น

ปลุกเอาไว้ที่สวนนอก
แมงกู่เข้าหยอดในหมองลา
แมงกู่บินหึ่งตามราวป่า
ปีหน้าอย่าควรปลุก

ขึ้นมาเป็นแสง
หวงเอาไว้ไปไท
หวงเอาไว้ ได้ ไถ
น้ำเต้าพอทรามแกง

อย่าพุดกับน้องให้หยาบหยาบ
ลักช่อนไว้ ในฝัก
คิดว่าน้องมัวด้วยความรัก
รู้จักมีคมดาบ

(ยังมีต่อ)